श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे

॥ मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्री रङ्गनाथदिव्यमणिपादुकाभ्यां नमः

॥ मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि ॥

बद्धानां यत्र नित्यानां मुक्तानामीश्वरस्य च।
प्रत्यक्षं शेषशेषित्वं सा मे सिद्ध्यतु पादुका ॥ **18.1** ॥

तव रङ्गधुरीणपादरक्षे !
विमला मौक्तिकपद्धतिर्विभाति।
सुहृदि त्वयि साधितापवर्गैः
समये सङ्क्रमितेव साधुकृत्या ॥ **18.2** ॥

शरणागतसस्यमालिनीयं
तव मुक्तामणिरश्मिनिर्झरौघैः।
ननु रङ्गधुरीणपादरक्षे !
जगती नित्यमदैवमातृकाऽभूत् ॥ **18.3** ॥

अधिविष्णुपदं परिस्फुरन्ती
नवमुक्तामणिनिर्मलप्रकाशा।
परिपुष्यसि मङ्गळानि पुंसां
प्रतिपच्चन्द्रकलेव पादुके ! त्वम् ॥ **18.4** ॥

निहिता नवमौक्तिकावळिस्त्वाम्
अभितः काञ्चनपादुके ! मुरारेः।

नखचन्द्रमसां पदाश्रितानां
  प्रतिमाचन्द्रपरम्परेव भाति ॥ **18.5** ॥

समतामुपैति वपुषाऽपि सदा
  भवदीयमौक्तिकमहश्छुरिता।
हरिपादुके ! हरिपदोद्भवया
  कनकापगा सुरपुरापगया ॥ **18.6** ॥

तव रङ्गचन्द्रतपनीयपादुके !
  विमला समुद्वहति मौक्तिकावळिः।
चरणारविन्दनखचन्द्रमण्डल -
  प्रणयोपयातनवतारकारुचिम् ॥ **18.7** ॥

चन्द्रचूडमकुटेन लाळिता
  चारुमौक्तिकमयूखपाण्डरा।
रङ्गनाथपदपद्मसङ्गिनी
  लक्ष्यसे सुरधुनीव पादुके ! ॥ **18.8** ॥

ये भजन्ति भवतीं तवैव ते
  मौक्तिकद्युतिविकल्पगङ्गया।
वर्धयन्ति मधुवैरिपादुके !
  मौळिचन्द्रशकलस्य चन्द्रिकाम् ॥ **18.9** ॥

मुक्तामयूखैर्नियतं त्वदीयैः
  आपूरयिष्यन्नवतंसचन्द्रम्।
बिभर्ति रङ्गेश्वरपादरक्षे !
  देवो महान् दर्शितसन्नतिस्त्वाम् ॥ **18.10** ॥

परिष्कृता मौक्तिकरश्मिजालैः
  पदस्य गोप्त्री भवती मुरारेः।

भवत्यनेकोर्मिसमाकुलानां
    पुंसां तमः सागरपोतपात्री ॥ 18.11 ॥

रङ्गेशपादप्रतिपन्नभोगां
    रत्नानुविद्धैर्महितां शिरोभिः।
मुक्तावदातां मणिपादुके ! त्वां
    मूर्तिं भुजङ्गाधिपतेः प्रतीमः॥ 18.12 ॥

मुकुन्दपादावनि ! मौक्तिकैस्ते
    ज्योत्स्नामयं विश्वमिदं दिवाऽपि।
वैमानिकानां न भजन्ति येन
    व्याकोचतामञ्जलिपद्मकोशाः॥ 18.13 ॥

समाश्रितानामनघां विशुद्धिं
    त्रासव्यपायं च वितन्वती त्वम्।
सायुज्यमापादयसि स्वकीयैः
    मुक्ताफलैर्माधवपादुके ! नः॥ 18.14 ॥

अवैमि पादावनि ! मौक्तिकानां
    कीर्णामुदग्रैः किरणप्ररोहैः।
यात्रोत्सवार्थं विहितां मुरारेः
    अभङ्गुरामङ्कुरपालिकां त्वाम्॥ 18.15 ॥

शिवत्वहेतुं सकलस्य जन्तोः
    स्रोतोविशेषैः सुभगामसङ्ख्यैः।
मुक्तामयूखैः सुरसिन्धुमन्यां
    पुष्णासि रङ्गेश्वरपादुके ! त्वम्॥ 18.16 ॥

रङ्गे शयानस्य पदावनि ! त्वां
    लावण्यसिन्धोः सविधे निषण्णाम्।

परिस्फुरन्मौक्तिकजालदृश्यां
प्रसूतिभिन्नां प्रतियन्ति शुक्तिम्॥ **18.17**॥

अवैमि रङ्गेश्वरपादरक्षे !
मुक्ताफलानि त्वयि निस्तुलानि।
तेनैव कल्पान्तरतारकाणाम्
उप्तानि बीजानि जगद्विधात्रा॥ **18.18**॥

विक्रम्यमाणमभवत् क्षणमन्तरिक्षं
मायाविना भगवता मणिपादरक्षे !।
व्योमापगाविपुलबुद्बुददर्शनीयैः
मुक्ताफलैस्तव शुभैः पुनरुक्ततारम्॥ **18.19**॥

लक्ष्मीविहाररसिकेन पदावनि ! त्वं
रक्षाविधौ भगवता जगतो नियुक्ता।
सत्त्वं तदर्हमिव दर्शयसि प्रभूतं
मुक्तामयूखनिकरेण विसृत्वरेण॥ **18.20**॥

पादार्पणेन भवतीं प्रतिपद्यमाने
श्रीरङ्गचन्द्रमसि सम्भृतमौक्तिकश्रीः।
अङ्गीकरोषि चरणावनि ! कान्तिमग्र्याम्
उद्भिद्यमानकुमुदेव कुमुद्वती त्वम्॥ **18.21**॥

त्रय्यन्तहर्म्यतलवर्णसुधायितेन
ज्योत्स्नाविकल्पितरुचा मणिपादुके ! त्वम्।
मुक्तामयी मुरभिदङ्घ्रिसरोजभाजां
वर्णेन ते शमयसीव सतामवर्णम्॥ **18.22**॥

वैकुण्ठपादनखवासनयेव नित्यं
पादावनि ! प्रसुवते तव मौक्तिकानि।

अच्छिन्नतापशमनाय समाश्रितानाम्
    आलोकमण्डलमिषादमृतप्रवाहम् ॥ **18.23** ॥

रामानुवृत्तिजटिले भरतस्य मौळौ
    रङ्गाधिराजपदपङ्कजरक्षिणि ! त्वम्।
एकातपत्रितजगत्त्रितया द्वितीयं
    मुक्तांशुभिः कृतवती नवमातपत्रम् ॥ **18.24** ॥

पादावनि ! स्फुटमयूखमधुप्रवाहा
    मुग्धा परिस्फुरति मौक्तिकपद्धतिस्ते।
रूढस्य रङ्गपतिपादसरोजमध्ये
    रेखात्मनः सुरतरोरिव पुष्पपङ्क्तिः ॥ **18.25** ॥

आम्रेडितैः पदनखेन्दुरुचा मनोज्ञैः
    मुक्तांशुभिर्मुरभिदो मणिपादुके ! त्वम्।
स्वाभाविकीं सकलजन्तुषु सार्वभौमीं
    प्रायः प्रसत्तिममलां प्रकटीकरोषि ॥ **18.26** ॥

निस्सीमपङ्कमलिनं हृदयं मदीयं
    नाथस्य रङ्गवसतेरधिरोढुमिच्छोः।
मातस्तवैव सहसा मणिपादरक्षे !
    मुक्तांशवः स्फटिकसौधतुलां नयन्ति ॥ **18.27** ॥

श्यामा तनुर्भगवतः प्रतिपन्नतारा
    त्वं चन्द्रिका विमलमौक्तिकदर्शनीया।
स्थाने तदेतदुभयं मणिपादरक्षे !
    बोधं क्षणान्नयति बुद्धिकुमुद्वतीं नः ॥ **18.28** ॥

उद्गाढपङ्कशमनैर्मणिपादरक्षे !
    मुक्तांशुभिर्मुरभिदो नखरश्मिभिन्नैः।

चूडापदेषु निहिता त्रिदशेश्वराणां
तीर्थोदकैः स्नपयसीव पदार्थिनस्तान् ॥ **18.29** ॥

रङ्गेशपादनखचन्द्रसुधानुलेपं
सम्प्राप्य सिद्धगुळिका इव तावकीनाः।
संसारसञ्ज्वरजुषां मणिपादरक्षे !
सञ्जीवनाय जगतां प्रभवन्ति मुक्ताः ॥ **18.30** ॥

भावोत्तरैरधिगता भरतप्रधानैः
प्रत्युप्तमौक्तिकमिषेण विकीर्णपुष्पा।
रङ्गेश्वरस्य नियतं त्वयि लास्यभाजो
रङ्गस्थलीव ललिता मणिपादुके ! त्वम् ॥ **18.31** ॥

मन्ये मुकुन्दचरणावनि ! मौळिदेशे
विन्यस्य देवि ! भवतीं विनतस्य शम्भोः।
आपादयन्त्यधिकृताः प्रतिपन्नतारं
चूडातुषारकिरणं तव मौक्तिकौघैः ॥ **18.32** ॥

पद्मापतेर्विहरतः प्रियमाचरन्ती
मुक्तामयूखनिवहैः पुरतो विकीर्णैः।
कन्दानि काञ्चनपदावनि ! पद्मिनीनां
मन्ये विनिक्षिपसि मन्दिरदीर्घिकासु ॥ **18.33** ॥

आशास्य नूनमनघां मणिपादरक्षे !
चन्द्रस्य वारिधिसुतासहजस्य वृद्धिम्।
धात्रीं मुकुन्दपदयोरनपायिनीं त्वां
ज्योत्स्ना समाश्रयति मौक्तिकपङ्क्तिलक्ष्यात् ॥ **18.34** ॥

ये नाम केऽपि भवतीं विनयावनम्रैः
उत्तंसयन्ति कृतिनः क्षणमुत्तमाङ्गैः।

इच्छन्ति रङ्गनृपतेर्मणिपादरक्षे !
    त्वन्मौक्तिकौघनियतामिह ते विशुद्धिम्॥ **18.35**॥

अनुदिनलळितानामङ्गुलीपल्लवानां
    जनितमुकुळशोभैर्देवि ! मुक्ताफलैस्त्वम्।
प्रकटयसि जनानां पादुके ! रङ्गभर्तुः
    पदसरसिजरेखा पाञ्चजन्यप्रसूतिम्॥ **18.36**॥

बलिविमथनवेलाव्यापिनस्तस्य विष्णोः
    पदसरसिजमाध्वी पावनी देवि ! नूनम्।
जननसमयलग्नां जाह्नवी तावकानां
    वहति चरणरक्षे ! वासनां मौक्तिकानाम्॥ **18.37**॥

मधुरिपुपदमित्रैर्वैरमिन्दोः सरोजैः
    शमयितुमिव ताराः सेवमानाश्चिरं त्वाम्।
प्रचुरकिरणपूराः पादुके ! संश्रितानां
    कलिकलुषमशेषं क्षाळयन्तीव मुक्ताः॥ **18.38**॥

मुकुळितपरितापां प्राणिनां मौक्तिकैः स्वैः
    अमृतमिव दुहानामाद्रिये पादुके ! त्वाम्।
विषधरफणपङ्क्तिर्यत्प्रभावेन मन्ये
    लळितनटनयोग्यं रङ्गमासीन्मुरारेः॥ **18.39**॥

सकृदपि विनतानां त्रासमुन्मूलयन्तीं
    त्रिभुवनमहनीयां त्वामुपाश्रित्य नूनम्।
न जहति निजकान्तिं पादुके ! रङ्गभर्तुः
    चरणनखमणीनां सन्निधौ मौक्तिकानि॥ **18.40**॥

भुवनमिदमशेषं बिभ्रतो रङ्गभर्तुः
    पदकमलमिदं ते पादुके ! धारयन्त्याः।

चिरविहरणखेदात् सम्भृतानां भजन्ति
    श्रमजलकणिकानां सम्पदं मौक्तिकानि ॥ **18.41** ॥

प्रकटितयशसां ते पादुके ! रङ्गभर्तुः
    द्विगुणितनखचन्द्रज्योतिषां मौक्तिकानाम्।
करणविलयवेळाकातरस्यास्य जन्तोः
    शमयति परितापं शाश्वती चन्द्रिकेयम् ॥ **18.42** ॥

दिव्यं धाम स्थिरमभियतां देवि ! मुक्तामणीनां
    मध्ये कश्चिद्भवति मधुजित्पादुके ! तावकानाम्।
न्यस्तो नित्यं निजगुणगणव्यक्तिहेतोर्भवत्याम्
    आत्मज्योतिश्शमिततमसां योगिनामन्तरात्मा ॥ **18.43** ॥

शुद्धे नित्यं स्थिरपरिणतां देवि ! विष्णोः पदे त्वाम्
    आस्थानींताममितविभवां पादुके ! तर्कयामि।
आलोकैः स्वैर्भुवनमखिलं दीपवद्व्याप्य कामं
    मुक्ताः शुद्धिं यदुपसदनाद् बिभ्रति त्रासहीनाः ॥ **18.44** ॥

प्राप्ता शौरेश्चरणकमलं पादुके ! भक्तिभाजां
    प्रत्यादेष्टुं किमपि वृजिनं प्रापिता मौळिभागम्।
देवेन त्वं दशशतदृशा दन्तिराजस्य धत्से
    मूर्ध्नि न्यस्ता मुखपटरुचिं मौक्तिकानां प्रभाभिः ॥ **18.45** ॥

तव हरिपादुके ! पृथुळमौक्तिकरत्नभुवः
    प्रचलदमर्त्यसिन्धुलहरीसहधर्मचराः।
पदमजरामरं विदधते कथमम्ब ! सतां
    प्रणतसुरेन्द्रमौळिपलितङ्करणाः किरणाः ॥ **18.46** ॥

कपर्दे कस्यापि क्षितिधरपदत्रायिणि ! तथा
    मुहुर्गङ्गामन्यां क्षरति तव मुक्तामणिमहः।

मुधारम्भः कुम्भस्थलमनुकलं सिञ्चति यथा
निरालम्बो लम्बोदरकळभशुण्डालचुळकः ॥ **18.47** ॥

मुकुन्दपदरक्षिणि ! प्रगुणदीप्तयस्तावकाः
क्षरन्त्यमृतनिर्झरं कमपि मौक्तिकग्रन्थयः।
मनागपि मनीषिणो यदनुषङ्गिणस्तत्क्षणात्
जरामरणदन्तुरं जहति हन्त तापत्रयम् ॥ **18.48** ॥

देवः श्रीपदलाक्षया तिलकितस्तिष्ठत्युपर्येव ते
गौरीपादसरोजयावकधनी मूले समालक्ष्यते।
इत्थं जल्पति दुर्मदान्मुरभिदः शुद्धान्तचेटीजने
प्रायस्त्वं मणिपादुके ! प्रहसिता मुक्तामयूखच्छलात् ॥ **18.49** ॥

रङ्गेशचरणरक्षा सा मे विदधातु शाश्वतीं शुद्धिम्।
यन्मौक्तिकप्रभाभिः श्वेतद्वीपमिव सह्यजाद्वीपम् ॥ **18.50** ॥

॥ इति श्रीकवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य कृतिषु
श्रीरङ्गनाथपादुकासहस्रे मुक्तापद्धतिः अष्टादशी ॥

कवितार्किकसिंहाय कल्याणगुणशालिने।
श्रीमते वेङ्कटेशाय वेदान्तगुरवे नमः ॥